

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 43.

Lýsingaprisur fyri þettireglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fest avsláttur í prísinum.

Tirsdag hin 24. október 1933.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið — Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsum, brævasvarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

7. árg.

Arbeiðislønir.

Spurningurin *arbeiðislønir* er ein hin størsti sociali spurningur, samanlagdur við arbeiðinum fyri betri hóskaði arbeiðslívið.

Lat okkum beinleiðis leypa úti og spyrja: Hvat er hóskaði arbeiðislívið hjá einum mannabarni? Nú vita vit, at her kann neyvan nakar svara við tølum, av tí at viðurskiptini eru so ymislig, her er so mangt at áskoða. Men eitt mál má tó vera fyrri, hvat bjóðast kann einum menniskja, sum nakað kreivst av, tað veri seg reint kroppsligt ella andiligt arbeiði — ella bæði tilsaman.

Hvi arbeiða vit?

Vit arbeiða fyrri at liva, og hetta lívið eigur at kunna vera so, at vit kenna okkum sum menniskjur og ikki sum trælir ella hundar. Alt hitt tosið um, at vit ikki fyrst og fremst skulu hava *okkara egna* fyrri eyga, okkara fyrsta hugsan skal vera samfelagið og tess torvan; ja tað er mikið gott, tað ljóðar væl — men fyrst mugu vit liva, so kann hitt koma aftaná.

Nú, vit arbeiða fyrri at liva, og hvat, hvussu nógv, kreivist fyrri at liva? Nú er her ikki talan um, hvussu var fyrr, tó at tað væl var áhugavert at hugt at, hvussu verðið var tá, táid pápi og táid abbi vóru í vælmaktini, tá arbeiðslónin var 10 oyr. um tíman — ella minni!

Her er talan um nú, hvat nú kreivist.

Ein leysur drongur, sum ongan hevur at syrgja fyrri uttan seg sjálván, kreivst sjálvsagt ikki so nógv at liva av sum ein maður við húsi og heimi, við konu og børnum; men hann skal rinda kostarhald, og klæðir skal hann hava, bæði gonguklæðir — kanska serliga arbeiðsklæðir — og sunnudagsklæðir. Nakað gongur hjá einum ungdomi útum tað beint neyðturvuliga, antin tað, ið nevnt »luksus«, ella t. d. bókur, ávisur o. a. l.

Kostur kemur um mánaðin til 60—75 krónur, eini góð klæðir kosta o. u. 100 krónur og eini hvønnudagsklæðir 45—60 kr., og tað verður at keypa í hvussu er eina ferð á hvørjum ári. So kemur skógvar, undirklæðir, vask og mangt annað.

Tað sigur seg sjálvt, at ein ungur maður má fáa eina lón, sum er so stór, at hann kann liva av henni, og best var, um hann hevði nokur oyru eftir, tá hvor seinasti í mánaðinum var farin. — Og hvussu nógv fær hann so? *Hann skal vera gløður, um lónin, hann fær, kemur upp*

á 100 krónur um mánaðin! 100 krónur um mánaðin siga vit — hvussu fær hann mat, klæðir, skógvar o. s. fr. fyrri teir pengar? Skal hann stjála fyrri at liva? Veit samfelagið ikki av, at tað hevur lagt eina óføra stóra ábyrgd á seg, tá tað gevur loyvi til at nakar letur soverðnar lönir — og hetta eru ungir menn uttan »viðhange«. 100 krónur um mánaðin gevur við 25 arbeiðsdøgum 4 kr. um dagin, og fyrri 50 oyr. um tíman arbeiðir eingin maður niðri á bryggjunni, minni skuldi tað sómst seg at kraft lærdomspróg og so givið 50 oyr. um tíman.

Tó, tað er kanska galið av okkum at skriva um hetta, tað eru jú tiggju fyrri ein, ið eru glaðir við at fáa loyvi til at arbeiða fyrri 100 krónur um mánaðin — er tað tó ikki betur enn at ganga fyrri einki. Her í Havn tykist tað ikki vera kelt at fáa nakað at gera fyrri býsins børn, so ein og hvor er glaður við at fáa nakað at gera. Men her er tað so, at samfelagið hevur ábyrgdina!

Lat okkum so fara at hyggja at, hvussu tað er hjá teimum, ið hava hús og heim. — Tað tykist okkum beinleiðis ófatandi, at fólk kunnu liva í okkara tíð; alt skal keypast, og næstan alt er dyrt — og fólk okkara, her í hvussu er, er komið inn á ein annan livihátt enn fyrr. — Og siggja vit, hvat ein húmaður (t. v. s. ein maður við hýski) gevur upp í skattainntøku, mugu vit spyrja: Er hetta møguligt, liva hesi menniskju? Eru hesar inntøkur sannar, mugu hesi menniskju svøla, so ússaligt kemur tað okkum fyrri; og mangur annar sigur og spyr á sama hátt.

Eitt samfelag má vera soleiðis háttað, at flest møgulig, ella rættast øll, hava atgongu til at fáa arbeiði, og at hetta arbeiði verður soleiðis lonað, at ikki kann talast um neyð. — Einaferð koma vit kanska eisini her so langt, at tær lógar, sum hjálpa arbeiðsleysum, verða at virka her. — Men best er, um tilfar lógar ikki nýtast, og ein spurningur er, um ikki altíð er ein skyld hjá einum fólki sjálvum, tá illa gongst.

Fiskeri við Snurrevaad.

Fra Færo Amt har vi modtaget følgende:

Ifølge Anordning dateret 12. Oktober er Fiskeri med Snurrevaad paa Soterritoriet Olafsfjord indenfor Linie Brik Mulatange forbudt i Tidsrummet 1. til 30. November i Aar og 1. September til 30. November følgende Aar.

Hitt óhenta bragðið.

At Havnar borgarar yvirhøvur undraðust á býarstýrið longu táid frættist á fyrsta sinni, at ættanin var at koyra alla »renovasjon« *niðan í hagan, eitt sindur uttan fyrri býin*, er sjálvandi og rimiligt.

Tað er nóg so long tíð síðan hetta »bragð« avrikaðist, og stendur tað skrivað í »syndaregistarinum« hjá tí undanfarna táverandi sambandsstýri. — At siga annað enn, at tað er ein ljótur bleittur á tess samvitsku, letur seg neyvan fara. — Herum munnu allar áskoðanar semjast — nú ið hvussu er. Mangur spurdi tó, hvat býarstýrið hevði í kvittanum við hesi »fyrirtekur«; men hvat bataði at blóðini spurdu. Teir visu hovdu hildið ráð saman, og dómurin avsegði hesar gomlu, smáu kostarnar og gekk út uppá at gera ein stóran kost, ið øll kundu nýta.

Tað er sjálvandi hópin keltari at siga, hvussu eitt og annað átti og kundi verið, tá tað er gjørt, enn áður. Men bragðið við kommunukostin er merkt av slikm hjálpaløysi og hugsunarløysi, at tað er ófatiligt, at hetta kundi fáast í verk, *uttan at óvirkheitin talaði at!*

Eitt, ið ampaði fólk nóg, var rottunorarin, ið altíð var væntandi. »Kosturin« hevur í so máta roynst sum eitt salt alistað — eitt »Eldorado« — fyrri teir gráu smiltu- og pestberarar!! Tað hevur eisini vist seg, at síðan »kosturin« kom, eru rotturnar oktar ótrúliga nógv. At ganga niðan á Hálás á summardegi er nú allt annað enn innbjóðandi; ein kreivur heist *ikki* at hava góðan luktusans, um ein ikki skal ganga við lummaklútinum stappaðum upp í næsarnar! —

Næstseinstasta leygarkvöld var veðrið, sum kunnugt, av tí besta ein kann ynska ser hesa ársins tíð, og vóru vit fleiri ungir menn, ið ætlaðu at ganga okkum ein lítlan túr niðan eftir Sanatorievegnum. Men tá vit komu niðan um húsini hjá Jógvan Jensen, vildu næsarnar reiðiliga typpast av tí ræðuliga grima royki, ið tóktist at versna, jú nærri vit vóru ánni. — Ein av okkum var so forvitin, at hann fór yvir til áarbakkann fyrri at »konstatera« hvat tað var — og rætt so, »aroma«in stóð upp úr ánni eins og frá einum náttúsi — reint út sagt. Samstundis sá vit nakað, ið gjordi okkum bilsnar, *tær stórar rottur* sum spældu sær í ánni, uttan á nakran hátt at óttast ta nøgd

av fólki, sum steðgaði har at siggja teirra leik — tvørt ímóti! tær vórðu verðandi innlit grót varð blakað eftir teim.

Men jú longur vit gingu niðan eftir, tess fleiri rottur vit sá, og eyðvitað er, at hann ið hevði haft hug og »appetit« til at fylgt ánni og hugt væl eftir, skjótt hevði komið upp í hundraðir, innlit hann kom niðan til upp-havnsstaðið: »kommunukostin«! Rotturiðilin er ræðuligur, hann breiðir seg um víða hvar í haganum og tykist at vilja »storma« býin meiri og meiri ágrýtin.

Hvat verður gjørt av hesum núverandi býarstýri fyrri at bota um hesa ótilgeviligu synd, hitt farna stýrið hevur gjørt. Borgarnir mugu kreiva nakað gjørt, tí vit kunnu ikki longur finna okkum í, at luftin verður giftað og býurin oyðilagdur av pestberarum, tí tað eru rotturnar.

Latið alt ruskið og allan skittin verða koyrdan út á streymasjógv, tann broytingin torvar í stórum, tað er longu komið út í ellivta tíma!

Gerið tað fyrri allar skuldi!

Borgarar,
sum eru góðir við bý okkara.

Viðurskipti Íslendinga og Ítala.

Um viðurskipti, serliga handilsamband, millum hesar báðar tjóðir hevur íslenska »Morgunblaðið« havt samrøðu við italienskan útsending í Keypmannahavn, harra Luzi, ið ferðast hevur í Íslandi. Áðalorindi hans til Reykjavíkar var at kanna eftir, hvørju líkindi, ið eru fyrri at okja um italienskan innflutning av vorum til Íslands. Sum kunnugt eru Ítaliumenn stórir keyparar frá okkum og Íslendingum og er tað tí ikki logið, um teir kanna eftir møguleika at selja teirra vorur her norðuri. Hesa ferð er tað Ísland, teir vitja í hesum orindum; men vit Føroyingar gera rættast í at hava eyguni opin fyrri samhandli millum Ísland og Ítalíu. Vit Føroyingar hava kanska ikki selt stórvegis av fiski til Ítalíu; men tó er hesin marknaður oyðgður at missa, heldur eiga vit at royna at okja hann. Íslendingar hava nú eyguni opin, at tað í longdini verður hollast fyrri teir at keypa vorur frá teim londum, har teir selja fisk teirra, og óvæntað verða Íslendingar á tann hátt ein vinna fram um okkum, um vit ikki hava eygu á hvørjum fingri.

Samrøðan »Morgunblaðsins« og hr. Luzi fell nakað soleiðis: Fyrst spyr blaðmaðurin harra

Luzi, hvat honum líktist á landið og hvat, ið mest hevur hugtakið hann. Hr. Luzi svarar: »Tað er hugnaligt fyrri Ítala at vitja Ísland. Har er mikið, ið ger tað heimligt fyrri honum. Eldfjell eru her eins og í Ítalíu, tó er munurin stórur millum reynini, ið eldfjellini hava goyst út um foldina. Í Ítalíu er tað soverðið at tá 6—7 ár eru umliðin, er reynið allgrøgvið og grasvaxið; meynd reynini á Íslandi standa nakin um öldir eins og tæy vórðu upprunnin fyrri nokrum dögum síðan. Hetta er myndarsoga landsins, ella landanna beggja, skrivað á landið sjálvt.

Um handilsviðurskipti tjóðanna segði útsendingurin m. a.:

»Eins og tit Íslendingar kunna vænta, skilja vit Ítalíu, at teir 100 túsund íbúgvavar í Íslandi, ikki kunna keypa líka mikið frá okkum, sum vit, 45 milliónir í Ítalíu, kunna keypa frá tykkum; italienska tjóðin er jú 400 ferðir so stór sum hin íslenska. Slíkt duga vit at meta.

Men tað er einki loyndarmál, at torvar er á at okja um handilsviðurskipti Íslendinga við Ítalíu á tann hátt, at Íslendingar keypa meira frá Ítalíu, enn teir áður hava gjørt.

Í hesum viðfangi skal eg tó nevna, at enn hevur ikki borið mær til at greiða italienskan útflytarmonnum frá viðurskiptinum so sum tæy verunarliga eru, at fram til henda dag hava teir ikki gjørt sær nevniverdan ómak fyrri at fáa sær marknað her á Íslandi fyrri vorum teirra, og íslendskir keypmenn vita ikki, hvørjar tær vorur eru. Sum framleiðast í Ítalíu; tessvegna er tað ikki at vænta, at vorukeyp frá Ítalíu til Íslands kann økjast. Eitt og annað havi eg tó sæð av ítolskum vorum her, serliga vevnaðarvorum. Eisini havi eg ansað tí, at fólk hava dágliga keypt ítolskar vorur og gevur tað gott treysti fyrri framtíðina.

Fyrri at íslendskir keypmenn kunna gera seg kunnugar við ítolskar vorur havi eg í hyggju at koma higar og fyrireika eina lítla framsýning av ítolskum vorum her á Íslandi. Hetta ætli eg at gera næsta árs.

Síðan takkar harra Luzi landa sína vegna fyrri blóðskapin, ið Íslendingar hava sýnt teim ítolsku flógvarum, ið vitja hava Ísland. Meira annað hevur hann eisini á máli; men tað, ið mestan ans eigir at vekja í Føroyum er handilsviðurskipti Italiabúgvanna og Íslendinganna; tí orðatakið sigur: »Tað gror undir gangandi fótí; men svøla má stíandi kráka«.

»Morgunblaðið« skrivur aðra grein hesum máli viðvíkjandi